

Wat is het effect van een schoolhond op het sociaal-emotioneel welbevinden van leerlingen?

Beantwoord door Régina Petit (antwoordspecialist) en Annabel Vaessen (Kennismakelaar Kennisrotonde)

21 mei 2024

KR. 2078

Kort antwoord

Een schoolhond kan een positieve bijdrage leveren aan het sociaal-emotioneel welbevinden van leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs. De hond lijkt het positieve in leerlingen te versterken, zoals emotionele stabiliteit, sociaal gedrag en zelfvertrouwen. Ook kan de schoolhond gedragsproblemen en angst verminderen. De schoolhond draagt daarnaast bij aan een positief leerklimaat en overbrugt sociale barrières.

Antwoord

Een schoolhond is meestal de hond van een docent die wordt ingezet binnen de school. Een veel voorkomend doel dat scholen met de schoolhond hebben is het bevorderen van het sociaal-emotioneel welbevinden, naast andere doelen zoals het bevorderen van sociale vaardigheden, empathie, motivatie en discipline van leerlingen en het bevorderen van een positief leerklimaat in de klas (Beetz, 2013). De vraag waar we hieronder op ingaan is of de hond inderdaad bijdraagt aan het sociaal-emotioneel welbevinden van leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs. Met sociaal-emotioneel welbevinden bedoelen we dat leerlingen positief en met zelfvertrouwen in het leven staan, met emoties weten om te gaan en steun uit de omgeving ervaren bij het bevorderen van positieve relaties met anderen (Onderwijskennis, 2021). Op basis van vrijwillige registratie in enkele landen weten we dat honden het vaakst voorkomen in het primair onderwijs, gevolgd door het speciaal onderwijs maar ook in het voortgezet onderwijs zijn ze te vinden. Meestal is de hond één tot drie dagen per week op school, loopt vrij rond en wordt een paar keer per dag actief betrokken bij activiteiten (Beetz & Marhofer, 2012).

Er zijn naast de schoolhond nog andere manieren om een hond in te zetten in de onderwijspraktijk, zoals de 'bezoekende hond' (Lewis et al., 2022). Deze komt meestal samen met een begeleider vanuit een externe organisatie en zijn beiden getraind voor een specifiek doel, zoals voor begeleiding van leerlingen met autisme. Dit antwoord richt zich op 'de schoolhond' die er is voor de hele klas.

Er is flink wat onderzoek gedaan naar de schoolhond, maar kwalitatief hoogstaand en longitudinaal onderzoek naar effecten ontbreekt nog. Zo is er onderzoek gedaan naar percepties (o.a. Mombeck & Albers, 2024) en kleinschalig correlatieonderzoek (o.a. Beetz, 2013) waarbij moeilijk is vast te stellen of effecten daadwerkelijk zijn toe te schrijven aan de hond. Klassen met en zonder hond hebben bijvoorbeeld vaak een verschillende leraar, waarbij dus ook kenmerken van de leraar verschillen in effecten kunnen

verklaren. We kunnen daarmee geen harde conclusies trekken over effecten van de inzet van schoolhonden op het sociaal-emotioneel welbevinden van leerlingen. Het onderzoek dat wel beschikbaar is, wijst op positieve verbanden tussen de inzet van een schoolhond en het sociaal-emotioneel welbevinden van leerlingen.

De schoolhond kan een positieve bijdrage leveren aan het sociaal-emotioneel welbevinden van leerlingen

Emotionele stabiliteit en zorgzaamheid

De schoolhond en leraar kunnen samen als team bijdragen aan emotie-regulatie en verbeterde communicatie en zorgzaam gedrag van leerlingen. Uit interview- en observatieonderzoek in de VS onder 400 leerlingen met gedragsproblemen in het basisonderwijs, bleek dat de aanwezigheid van de hond in de klas (ongetrainde hond van de leraar) positief samenhangt met algehele emotionele stabiliteit van de leerlingen. Dit bleek uit verbeterde de-escalatie van leerlingen op momenten van emotionele crisis. Ook hadden de leerlingen een betere houding ten opzichte van school en meer verantwoordelijkheidsgevoel, respect en empathie (Anderson & Olson, 2006). Hoe de hond behulpzaam kan zijn bij gedragsproblemen, kwam naar voren in literatuuronderzoek van Von Lintel & Bruneau (2021). De onderzoekers noemden dat taal- en stemgebruik van de mens cruciaal is in de communicatie met de hond. Als een hond reageert op ongewenst gedrag (bijv. door niet te luisteren als de leerling te hard praat), dan kan dat een krachtig begeleid leermoment zijn. Begeleiders kunnen de communicatie van de leerling en de emotionele regulatie op dit moment aan de orde stellen. Bijvoorbeeld: "Ik denk dat de hond aan je stem kan horen dat je gefrustreerd bent. Wat kunnen we doen om te helpen dat hij zich rustiger voelt?" De hond maakt het effect van de communicatie en gedrag van de leerling direct zichtbaar en dit helpt om zinvolle discussies over communicatieve vaardigheden te realiseren. Begeleiders kunnen leerlingen ook specifieke rollen geven om voor de hond te zorgen. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld verantwoordelijk zijn voor het bijvullen van de waterbak. Deze (oefening in) zorg voor de hond werkt mogelijk door in zorgzaamheid voor mensen.

Verminderen agressie, bevorderen sociaal gedrag

De schoolhond kan bijdragen aan minder agressie en meer sociaal gedrag bij leerlingen. In Duitsland kregen 30 middelbare scholieren gedurende een schoolsemester één tot drie keer per week gedurende 90 minuten les in het bijzijn van een hond. Uit interviews met leerlingen en docenten bleek dat zij minder onaangepast en agressief gedrag en meer sociaal gedrag en een rustige en ontspannen sfeer op school ervoeren. Volgens hen kwam dat door de interactie met de hond. Door de gezamenlijke zorg voor de hond verbeterde volgens de geïnterviewden de cohesie in de klas, oordeelden leerlingen positiever over medeleerlingen en docenten, en was er minder sprake van buitensluiting (Mombeck & Albers, 2024).

Omgaan met stress en angst

De schoolhond kan een kalmerend effect hebben op leerlingen. Anderson & Olson (2010) onderzochten door middel van observaties in klassen en interviews met docenten op vier scholen in de VS hoe de daar ingezette honden participeren in het onderwijs en hoe de bevindingen van de betrokkenen zijn. Een genoemd voorbeeld is een begeleider die in gesprek gaat met een angstige leerling over een hond die ook angstig is. "Waar denk je dat de hond zich zorgen over maakt? Wat zou de hond prettig vinden?" De begeleider legt zo de brug naar een gesprek over angst bij de leerling zelf. De ervaring van de betrokkenen

in deze kleinschalige studie leerde dat de aanwezigheid van de hond een kalmerende effect op leerlingen heeft, er minder gedragsproblemen zijn en er een verhoogd aandachtsniveau is.

Verbetering van sociale vaardigheden en barrières overbruggen

Het omgaan met een schoolhond kan de sociale vaardigheden van leerlingen verbeteren (Anderson & Olson, 2010). Leerlingen krijgen daarvoor bijvoorbeeld opdrachten om de hond iets te leren waarbij ze moeten communiceren en samenwerken met de hond. Deze vaardigheden die zij verwerven in het contact met de hond helpt hen om ook de communicatie met mensen te verbeteren. Het samen bezig zijn met de hond als hun vriend lijkt ook voor meer vriendelijkheid bij leerlingen onderling te zorgen. De hond kan als brug dienen voor het maken van contact tussen leeftijdsgenoten. Zo kan een docent in de pauze met de hond naar een leerling toe gaan die vaak alleen zit. Omdat de hond veel bekijks heeft en leerlingen daarop afkomen, ontstaat er ook gemakkelijk contact tussen leerlingen. Leerlingen kunnen samen tijd doorbrengen met de hond, samen spelen of praten over hun gedeelde interesse in de hond, wat vriendschappen en het gevoel van gemeenschap binnen de school kan bevorderen. Ook Verhoeven et al. (2023), Sloan-Oberdier (2018), Chandler (2017) en Tissen et al. (2007) concluderen dat dieren positieve sociale interacties tussen leerlingen en docenten en tussen leerlingen onderling bevorderen.

Zelfvertrouwen, plezier en affectie

Het gevoel van verbondenheid en het vermogen om voor een ander levend wezen te zorgen, kan het zelfvertrouwen en gevoel van eigenwaarde vergroten, bleek uit onderzoek met observaties en interviews op vier scholen in de Verenigde Staten (Anderson & Olsen, 2010). Als de hond goed luistert naar de leerling, kan in een nabespreking het succes worden gevierd en dit geeft zelfvertrouwen en maakt leerlingen trots. Een hond geeft daarnaast plezier, ontspanning en affectie. Ook uit een kleinschalig quasi-experimenteel vragenlijst- en observatieonderzoek in Nederland (Verhoeven et al., 2023) bij leerlingen tussen 8 en 13 jaar, bleek dat de leerlingen die deelnamen aan een 10 sessies durend hondenprogramma (22) zichzelf na de interventie hoger waardeerden op zelfvertrouwen en op relaties met medeleerlingen dan vergelijkbare leerlingen die niet deelnamen aan het hondenprogramma (23). Hun docenten scoorden de leerlingen na de interventieperiode ook aanzienlijk hoger op werkhouding, prettig verbaal en non-verbaal gedrag, emotionele stabiliteit en sociaal gedrag, terwijl dit niet gold voor de controlegroep.

Wat zijn voorwaarden voor succesvolle inzet van de hond in de klas?

Het werken met een hond in de klas vereist zorgvuldige voorbereiding en begeleiding. Verschillende onderzoeken wijzen op voorwaarden voor succes (Anderson & Olson, 2006; Bidoli et al., 2022; 2010; Chandler, 2017; Fynn & Runacres, 2022; Jakeman et al., 2020; Von Lintel & Bruneau, 2021).

- Een geschikte hond (vriendelijk, geduldig, rustig) en een geschikte begeleider die ervaren is in de omgang met honden. De hond is volwassen maar niet te oud; ± 1-8 jaar.
- Met moet zich ervan bewust zijn dat elke hond kan bijten en dat alle interacties tussen leerlingen en hond onder toezicht moeten plaatsvinden. Houd rekening met mogelijke allergieën of angst van leerlingen of andere betrokkenen.
- Houd tijdens activiteiten het welzijn en stressniveau van de hond in de gaten en pas het programma zo nodig aan. Zorg voor aanzienlijke rustpauzes en een veilige en comfortabele

ruimte (met mand en water) waar de hond zich kan terugtrekken. Instrueer leerlingen hoe veilig en respectvol met de hond om te gaan.

- Van belang zijn een open communicatie en samenwerking tussen de leraar/begeleider van de hond, de schoolleiding, docenten, ouders en eventuele andere betrokkenen. Zo kunnen verwachtingen en zorgen besproken worden.

Geraadpleegde bronnen

Anderson, K. L., & Olson, M. R. (2006). [The value of a dog in a classroom of children with severe emotional disorders](#). *Anthrozoös*, 19(1), 35-49.

Anderson, K. T., & Olson, M. R. (2010). "Dog" gone crazy schools: Models for incorporating dogs into the school setting. *Children Youth and Environments*, 20(1), 318-328.

Beetz, A. (2013). [Socio-emotional correlates of a school dog-teacher-team in the classroom](#). *Frontiers in Psychology*, 4, 886.

Beetz, A., & Marhofer, K. (2012). Der Schulhund im Einsatz. *Hunde im Schulalltag*, 18-35.

Bidoli, E. M., Firnkes, A., Bartels, A., Erhard, M. H., & Döring, D. (2022). [Dogs working in schools—Safety awareness and animal welfare](#). *Journal of Veterinary Behavior*, 57, 35-48.

Chandler, C. K. (2017). *Animal-assisted therapy in counseling (3rd ed.)*. Routledge.

Fynn, W. I. & Runacres, J. (2022). Dogs at school: A quantitative analysis of parental perceptions of canine-assisted activities in schools mediated by child anxiety score and use case. *ICEP*, 16 (4).

Jakeman, M., Oxley, J.A., Owczarczak-Garstecka, S. C., & Westgarth, C. (2020). [Pet dog bites in children: management and prevention](#). *BMJ paediatrics open*, 4(1).

Mombeck, M. M., & Albers, T. (2023). [The impact of a school dog on children's social inclusion and social climate in a school class](#). *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 14(1), 1-17.

Onderwijskennis (2021). [Sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling](#).

Sloan-Oberdier, S. M. (2018). [Working alongside a therapy dog: A phenomenological study of school counselor's experiences](#). Dissertation.

Tissen, I., Hergovich, A., & Spiel, C. (2007). School-based social training with and without dogs: Evaluation of their effectiveness. *Anthrozoös*, 20(4), 365-373.

Verhoeven, R., Butter, R., Martens, R., & Enders-Slegers, M. J. (2023). [Animal-assisted education: Exploratory research on the positive impact of dogs on behavioral and emotional outcomes of elementary school students](#). *Children*, 10, 1316.

Von Lintel, J., & Bruneau, L. (2021). [Pathways for implementing a school therapy dog program: Steps for success and best practice considerations](#). *Journal of School Counseling*, 19(14).

Meer weten?

Tips, filmpjes en krantartikelen voor scholen die een schoolhond overwegen: [Onderwijs van Morgen: een hond op school](#).

Over deze vraag

Opgesteld door:	Régina Petit (antwoordspecialist) en Annabel Vaessen (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	Docent praktijkonderwijs
Onderwijssector:	Praktijkonderwijs (ook relevant voor po en vo)
Trefwoorden:	Schoolhond, therapiehond, welbevinden, sociaal-emotioneel
Referentie:	Kennisrotonde. (2024). <i>Wat is het effect van een schoolhond op het sociaal-emotioneel welbevinden van leerlingen?</i> (KR. 2078)

Dit antwoord is gepubliceerd op [Kennisrotonde.nl](#). De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een onderdeel van het NRO.